

WRZESIEŃ 2022

MONITOR CHINY- BAŁKANY

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu współpracy Chiny-EŚW oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

WRZESIEŃ 2022

ZMIANA KOORDYNATORA MECHANIZMU WSPÓŁPRACY CHINY-EŚW

Miejsce sprawującej urząd specjalnego przedstawiciela MSZ ChRL ds. współpracy Chiny-EŚW w latach 2015-2022 Huo Yuzhen zajęła Jiang Yu. Na szczególną uwagę zwraca fakt, iż stanowisko koordynatora współpracy pomiędzy Chinami a Europą Środkowo-Wschodnią po raz drugi objęła była ambasador ChRL w Rumunii.

I. STOSUNKI BILATERALNE

1 września: wizyta ambasadora ChRL w Macedonii Północnej na jednej z najważniejszych chińskich inwestycji w kraju. Zgodnie z przekazem medialnym, ambasador Zhang Zuo dokonał inspekcji dotyczącej określenia ryzyka oraz ochrony bezpieczeństwa na budowanej drodze ekspresowej Kiczewo-Ochryda. Szczególną uwagę poświęcono tematom związanym z postęпами budowy, trudnościami budowlanymi oraz bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w związku z pandemią COVID-19. Za projekt budowy drogi ekspresowej odpowiedzialne jest Power Construction Corporation of China.

1 września: China State Construction Engineering Corporation rozpoczyna budowę odcinka autostrady w BiH. Budowa odcinka liczącego 33 kilometry łączącego Vukosavlje z Brcko została oszacowana na 332,3 mln EUR. Odcinek ten jest częścią połączenia Vukosavlje z przejściem granicznym z Serbią, ostatecznie doprowadzając do połączenia Banja Luki z Belgradem.

2 września: podpisano protokół ustaleń pomiędzy rządem bośniackiej Republiki Serskiej a chińskim podmiotem ws. budowy autostrady. Wykonawcą autostrady będzie China Shandong International Economic and Technical Cooperation Group (CSI). Projekt budowy autostrady pomiędzy Bijeljina a Sokolac oszacowano na 1,3 mld EUR a na jego ukończenie wykonawca będzie mieć pięć lat. Chiński kontrahent zobowiązał się do finansowego wsparcia projektu, natomiast rząd Republiki Serbskiej zobowiązał się spłacić zadłużenie w ciągu 15 lat.

3 września: przewodniczący PowerChina złożył wizytę w Rumunii. Ji Xiaoyong będący sekretarzem komitetu partyjnego i przewodniczącym rady dyrektorów firmy PowerChina International Group Ltd. udał się do Rumunii w celu przedstawienia procesu rozwoju i sytuacji biznesowej firmy. Ji odbył rozmowy również z ambasadorem ChRL w Rumunii Han Chunlinem, co z kolei miało skutkować analizą rumuńskiego rynku i badać potencjalne modele rozwojowe biznesu. Należy podkreślić, iż decyzją rządu w Bukareszcie, chińskie podmioty gospodarcze są wyłączone m.in. z podejmowania inwestycji infrastrukturalnych, niemniej PowerChina jeszcze przed wprowadzeniem odpowiedniej legislacji było w trakcie realizacji jednego z projektów i zgodnie z ustaleniami ma prawo do dokończenia trwającej inwestycji.

7 września: Han Chunlin wręczył listy uwierzytelniające prezydentowi Rumunii Klausowi Iohannisowi. Po oficjalnej ceremonii przedstawienia listów uwierzytelniających, chiński dyplomata odbył rozmowę z prezydentem Rumunii. Kurtuazyjnie obie strony wymieniły zadowolenie z rozwoju współpracy dwustronnej, niemniej w obliczu napięć amerykańsko-chińskich, stosunki dwustronne pomiędzy Bukaresztem a Pekinem ulegają znacznej erozji.

12 września: ambasador ChRL w Bułgarii opublikował płatny artykuł w mediach głównego nurtu. Dong Xiaojun opublikował artykuł pt. „Proces zjednoczenia Chin jest nie do powstrzymania” w popularnym dzienniku „24 godziny”. Artykuł dotyczył wizyty Nancy Pelosi, wysokiej przedstawicielki amerykańskiej administracji na Tajwanie z sierpnia 2022 roku. Według chińskiego dyplomaty, celem gry „tajwańską kartą” przez USA jest ograniczenie rozwoju Chin. Wskazał również, iż światowa hegemonia Stanów Zjednoczonych doprowadziła do „wszelkiego rodzaju katastrof na świecie”.

13 września: ambasador ChRL w Rumunii publikuje płatny artykuł w mediach głównego nurtu. Han Chunlin po objęciu urzędu ambasadora Chin w Rumunii przyznał, iż spotkał się z życzliwością w państwie przyjmującym. W artykule odniósł się do wzajemnego zaufania, obopólnych korzyści oraz wzajemnej pomocy, które miały charakteryzować stosunki bilateralne. Według ambasadora, obecnie stosunki powinny koncentrować się na kompleksowej współpracy i „ustabilizowaniu wspólnego azymutu” w działaniach i komunikacji. Han Chunlin parafrazując rumuńskie przysłowie przyznał, iż „współpraca może być wyboista, ale to cena, którą trzeba zapłacić w drodze na szczyt”. Co kluczowe, pomimo fiaska współpracy formatu 17+1 w regionie, Chiny będą nadal opierać się na formacie współpracy Chiny-EŚW (kompletnie odchodząc od jego numerycznego nazewnictwa używanego w pierwszej dekadzie istnienia formatu) a także w oparciu o inicjatywę Pasa i Szlaku.

20 września: Dong Xiaojun udzielił wywiadu traktującego o stosunkach bilateralnych Chiny-Bułgaria. Wywiad został opublikowany w ramach nowej serii serwisu Novinite – „Ambassador Talks”. Seria zakłada publikację wywiadów z ambasadorami lub szefami misji dyplomatycznych akredytowanych w Bułgarii, aby zbierać opinie na bieżące wydarzenia, zarówno krajowe, dwustronne jak i międzynarodowe. Pierwszym gościem Novinite był ambasador ChRL w Bułgarii, który podkreślił znaczenie Chin w strukturze bułgarskiego handlu. Podkreślił również, iż Bułgaria jest drugim co do wielkości partnerem handlowym Chin w kwestii produktów rolnych z regionu EŚW (zob. kom.).

21 września: spotkanie Wang-Vučić na marginesie 77. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku. Prezydent Serbii Aleksandar Vučić spotkał się z ministrem spraw zagranicznych ChRL Wang Yi na marginesie 77. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku. Wydaje się, iż ChRL szuka dyplomatycznego balansu między „tradycyjnymi przyjaciółmi”, tj. Serbią i Rosją (zob.kom.).

22 września: ambasador Huo Yuzhen ustępuje ze stanowiska specjalnego przedstawiciela MSZ ChRL ds. współpracy Chiny-EŚW; następczynią Jiang Yu. Jiang Yu zastąpiła Huo Yuzhen na pozycji specjalnego przedstawiciela MSZ ChRL ds. współpracy Chiny-EŚW. Po raz drugi stanowisko to obejmuje dyplomata kończąca misję jako ambasador ChRL w Rumunii. Huo sprawowała swoją funkcję w latach 2015-2022.

26 września: Jiang Yu z wizytą w Grecji. Specjalny przedstawiciel MSZ ChRL ds. Współpracy Chiny-EŚW Jiang Yu złożyła wizytę w Grecji. Z oficjalnej notatki na stronie ambasady ChRL w Grecji dowiadujemy się, iż rozmowy z grecką administracją rządową prowadzone były w celu rozwoju współpracy bilateralnej w ramach mechanizmu współpracy Chiny-EŚW oraz stosunków Chiny-UE.

27 września: ambasador ChRL w Bośni i Hercegowinie doceniony przez tamtejszy ośrodek akademicki. Ambasador Ji Ping decyzją Rady Uczelni Uniwersytetu w Mostarze został odznaczony „Nagrodą za wybitny wkład” oraz „Certyfikatem honorowym” w uznaniu za osobisty wkład dyplomaty w rozwój i promocję bośniackiej uczelni.

27 września: Han Chunlin z wizytą w rumuńskim Mioveni. Wizyta chińskiego szefa misji dyplomatycznej w ośrodku miejskim znajdującym się w okręgu Ardżesz była podyktowana dobrą historią współpracy ambasady ChRL w Rumunii oraz władz miasta w kontekście rozwijania chińskiej medycyny tradycyjnej oraz wymiany kulturalnej. Należy zaznaczyć, iż w państwach w których chińska dyplomacja ma problemy na rozwój współpracy na poziomie

centralnym (do których Rumunia zdecydowanie należy), ciężar rozwoju współpracy przeniesiony został na rozwijanie poprawnych stosunków z władzami lokalnymi oraz lokalnym biznesem. Podobne działania przeprowadzono 1 września w Braszowie.

30 września: książka „Chiny w oczach Bułgarów” opublikowana w Bułgarii.

W trakcie specjalnej ceremonii poświęconej publikacji książki w Centrum Kultury Chińskiej w Sofii przedstawiono charakterystykę nowej publikacji. Jest to zbiór 25. wywiadów z obywatelami Bułgarii, którzy mieli okazję rezydować w ChRL. Wiceprezydent Bułgarii Iliana Jotowa była gościem specjalnym powyższego wydarzenia i stwierdziła, iż wielu obywateli tego kraju będzie zainteresowanych niniejszą lekturą. W wydarzeniu uczestniczył również ambasador ChRL w Bułgarii Dong Xiaojun.

STOSUNKI USA-ROSJA-CHINY-UE NA BAŁKANACH

7 września: wizyta Robina Dunnigana w Sofii. Zastępca asystenta sekretarza Departamentu Stanu ds. Europy Środkowej i Wschodniej w Biurze Spraw Europejskich i Euroazjatyckich złożył oficjalną wizytę w stolicy Bułgarii, aby zaangażować drugą stronę do wzmożonych wysiłków nad walką z korupcją, wzmocnieniem praworządności a także zwiększeniem bezpieczeństwa granic kraju. Spotkał się również z przedstawicielami grup reprezentujących bułgarskie społeczeństwo obywatelskie oraz z przedstawicielami mediów, aby omówić przeciwdziałanie wysiłkom dezinformacyjnym. Powyższe skierowane jest do przeciwdziałania dezinformacji zarówno rosyjskiej jak i chińskiej.

14 września: administracja prezydenta USA: Rosja przeznaczyła co najmniej 300 mln USD od 2014 roku w celu wywarcia wpływu na politykach w 24 państwach, także na Półwyspie Bałkańskim. Z doniesień przedstawionych przez BBC wynika, iż Rosja wspierała finansowo odpowiednie partie oraz kandydatów politycznych m.in. w Albanii, Bośni i Hercegowinie oraz Czarnogórze.

KOMENTARZ

1. Ambasador ChRL w Bułgarii Dong Xiaojun udzielił wywiadu dotyczącego relacji bilateralnych Chiny-Bułgaria.

Wywiad został opublikowany w ramach nowej serii serwisu Novinite – „Ambassador Talks”. Seria zakłada publikację wywiadów z ambasadorami lub szefami misji dyplomatycznych akredytowanych w Bułgarii, aby zbierać opinie na bieżące wydarzenia, zarówno krajowe, dwustronne jak i międzynarodowe. Pierwszym gościem Novinite był ambasador ChRL w Bułgarii, który podkreślił znaczenie Chin w strukturze bułgarskiego handlu. Podkreślił również, iż Bułgaria jest drugim co do wielkości partnerem handlowym Chin w kwestii produktów rolnych z regionu EŚW.

Odpowiadając na pytanie, jak relacje dwustronne mogłyby poprawić się w najbliższej perspektywie, Dong Xiaojun zdecydowanie wskazał na projekty infrastrukturalne, m.in. budowę autostrad, tuneli a także modernizacja sieci kolejowych. Należy wskazać, iż chiński rząd od lat stara się uzyskać pozwolenie na realizację projektów infrastrukturalnych, niemniej chińskie portfolio tychże w Bułgarii jest nad wyraz ubogie. Powyższe wezwanie do realizacji projektów infrastrukturalnych na poziomie bilateralnym jest tożsame do chińskich ofert związanych z implementacją inicjatywy Pasa i Szlaku a także mechanizmu współpracy Chiny-EŚW, co z kolei potwierdza tezę, iż powyższe formaty multilateralne stanowią sposób promocji i skanalizowania relacji bilateralnych.

W odniesieniu do możliwości rozwoju bułgarskiej gospodarki, z wypowiedzi Dong Xiaojuna wynika, iż jedyną przewagą konkurencyjną Bułgarii jest rozwinięta produkcja olejów i produktów różanych. Stanowi to zatem najlepsze potwierdzenie, iż rynek bułgarski nie jest atrakcyjnym dla Chin rynkiem inwestycyjnym ze względu na niskie zaawansowanie technologiczne, co w największym skrócie jest bolączką większości uczestników formatu współpracy Chiny-EŚW.

2. Spotkanie Wang-Vučić w Nowym Jorku. Prezydent Serbii Aleksandar Vučić spotkał się z ministrem spraw zagranicznych ChRL Wang Yi na marginesie 77. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku. Wydaje się, iż ChRL szuka dyplomatycznego balansu między „tradycyjnymi przyjaciółmi”, tj. Serbią i Rosją.

W pierwszej kolejności, co przyjęte w zwyczajach, prezydent Serbii przekazał „szczerze pozdrowienia” dla przewodniczącego Xi Jinpinga. Vučić wyraził zadowolenie z wyników współpracy gospodarczej a przy tym – co zwraca szczególną uwagę – wyraźnie podkreślił, iż Serbia przywiązuje dużą wagę do prowadzenia dialogu zgodnie z „polityką jednych Chin” i wyraził przekonanie, iż na „na świecie istnieją tylko jedno Chiny a serbskie stanowisko w tej kwestii się nie zmienia”. Problematyka „jednych Chin” została podniesiona w kontekście uzyskania chińskiego poparcia w kwestii Kosowa na zasadzie wzajemności.

Wang Yi odniósł się do tej sprawy, „doceniając jedność całego kraju jako Serbii, stanowczo chroniąc suwerenność i godność narodową oraz uzasadnione prawa i interesy”. Tym samym powtórzył frazy, które od jakiegoś czasu są powtarzane przy deklaracjach chińskich stanowisk na arenie międzynarodowej. Na uwagę zwraca jednak fakt, iż wbrew praktyce i wyraźnemu zwyczajowi towarzyszącemu stosunkom bilateralnym na linii Belgrad-Pekin, chińska dyplomacja w kuluarach rozmów w Nowym Jorku nie wymieniła kwestii Kosowa *expressis verbis*. Naturalnie strona chińska nie planuje wycofania wsparcia Belgradu w wysiłkach towarzyszących z brakiem uznania dla Kosowa, niemniej na szczególną uwagę zasługuje próba wypracowania bardziej wyważonego stanowiska w tej sprawie.

Powyższy wątek należy przedstawić w odniesieniu do rosyjskich referendum w okupowanych przez rosyjskie wojska ukraińskich regionach: donieckim, ługańskim, zaporoskim i chersońskim. Jednym z kluczowych wątków odnoszących się do powyższej kwestii jest fakt, iż Władimir Putin powoływał się wcześniej na kazu Kosowa, legitymizując własne działania na Ukrainie, odnosząc się do „stworzonego w prawie międzynarodowym precedensu”, narażając na szwank relacje pomiędzy Belgradem a Moskwą. Pomimo natychmiastowej reakcji ambasadora Rosji w Serbii związanej z podtrzymaniem rosyjskiego wsparcia dla Belgradu w kwestii Kosowa, wydaje się, iż relacje dwustronne zostały nadszarpnięte. Serbski minister spraw zagranicznych Nikola Selakovic 25 września br. w trakcie specjalnie zwołanej konferencji prasowej stwierdził, iż Serbia nie może zaakceptować wyników „referendów” na Ukrainie, które skutkowałyby przyłączeniem ukraińskich regionów do Federacji Rosyjskiej. Selakovic argumentując powyższe stanowisko, powołał się na zasady i normy Karty Narodów Zjednoczonych. Stanowiło to naturalną ochronę interesów Serbii, gdyż uznanie ważności tzw. referendum na Ukrainie mogłoby podważyć roszczenia Belgradu względem Prisztiny, niemniej nie bez znaczenia wydaje się wspomniana wcześniej wypowiedź prezydenta Rosji dotycząca Kosowa.

Po zakończeniu tzw. referendum na terenie Ukrainy, które odbyły się w dniach 23-27 września 2020 r., szczególnie ważny w tym względzie był stosunek Chin

odnoszący się do legalności i uznawalności tychże. W trakcie głosowania nad rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ potępiającą wspomniane wyżej tzw. referenda, Chiny wraz z Indiami, Brazylią i Gabonem wstrzymały się od głosu. Ciche przyzwolenie Pekinu na ostatnie działania Kremla w ramach Rady Bezpieczeństwa ONZ podważa forsowaną przez chińską dyplomację zasadę „suwerenności i nieingerencji państw trzecich w sprawy wewnętrzne państw”. Cały proces z pewnością był skrupulatnie monitorowany przez władze w Serbii, gdyż powyższa kwestia może zdecydowanie rezonować na stosunki Belgradu z Moskwą, ale i w dalszej perspektywie także Pekinem. Co prawda w trakcie spotkania Dmytra Kułeby, ministra spraw zagranicznych Ukrainy z Wang Yi, chiński dyplomata powołał się na słowa przewodniczącego Xi Jinpinga, który wskazał iż „suwerenność i integralność terytorialna wszystkich krajów musi zostać poszanowana, cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych muszą być w pełni przestrzegane (...) a uzasadnione obawy o bezpieczeństwo wszystkich krajów muszą być traktowane poważnie, więc należy ponieść wszelkie wysiłki, które sprzyjają pokojowemu rozwiązaniu kryzysu”, to jak potwierdza wynik głosowania nad rezolucją potępiającą tzw. referenda, należy jednak oddzielić warstwę retoryczną od praktyki międzynarodowej.

Bez wątplenia stanowisko Pekinu wobec ostatnich aktywności Rosji będzie mieć wpływ na wiele obszarów polityki międzynarodowej. Chiny podejmując się – szczególnie w ostatnich dwóch dekadach – licznym działaniom na forach multilateralnych, chcą jawić się jako odpowiedzialny partner w dialogu. Brak chińskiego głosu przy ostatnim głosowaniu nad potępieniem wspieranych przez Moskwę tzw. referendów skutecznie obnaża słabości chińskiej dyplomacji, co zdecydowanie oddala chińską dyplomację od osiągnięcia statusu odpowiedzialnego globalnego mocarstwa. Pekin z pewnością nie chciał ryzykować pogorszenia relacji bilateralnych z Moskwą, mając na uwadze bezpieczeństwo energetyczne Chin, gdyż wolumen importu paliw kopalnych z Rosji jest istotnym składnikiem chińskiego miksu energetycznego. Niemniej jednak presja środowiska międzynarodowego na ChRL w kontekście odgrywania bardziej aktywnej roli w kwestii zażegnania realnego kryzysu na Ukrainie będzie rosła, co z kolei może przełożyć się na erozję stosunków z któryś z „tradycyjnych przyjaciół”.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

